

Neparlamentní subjekty ve volbách do obecních zastupitelstev

PAVEL ŠARADÍN*

Abstract: Non-parliamentary Actors in Local Elections

This paper describes the support of non-parliamentary actors in the local elections in the Czech Republic. The article primarily analyzes the statistical data of the Czech Statistical Office. The term „non-parliamentary actor“ is very general because of different structures of these actors, their divergent goals, and ideological foundations. These actors are not represented in the House of Deputies (lower chamber) of the Czech Parliament. Non-parliamentary actors do not represent a coherent group. The article shows their support in municipalities. They have stable support in many municipalities at the local electoral level. We can consider non-parliamentary actors as parties of a limited regional support: they have strong influence at the municipal level and nearly no influence in the Parliamentary elections. Non-parliamentary actors acquire more than 20% votes in regional centers such as Karlovy Vary, Liberec, Zlín, Olomouc, Hradec Králové.

Keywords: non-parliamentary actors, local elections, regional centers, municipality

1. Úvod

Volební výzkumy jsou v české politologii standardním jevem. Vedle analýz parlamentních voleb se v poslední době objevují rovněž ty, které se zabývají volbami do obecních zastupitelstev či lokální politikou jako takovou (např. Balík 2003, Mareš 2003, Šaradín, Šulák 2001). Komunální volby se po Listopadu 1989 uskutečnily čtyřikrát a v mnoha případech zformovaly osobité městské stranické systémy. Analýza lokálních politických procesů je relevantní součástí politologického výzkumu, protože už z pohledu na volební výsledky zjistíme, že se většinou v obcích od sebe liší ve sněmovních a komunálních volbách. Rovněž volební nabídka je jiná. V těch druhých kandidují úspěšně i neparlamentní subjekty či nezávislí kandidáti.

V této stati se chci zaměřit na volební úspěšnost neparlamentních uskupení ve volbách do obecních zastupitelstev v roce 2002, které se uskutečnily 1. a 2. listopadu. Proběhly již podle nového volebního zákona, když nejviditelnější úpravou bylo zavedení 5% uzavírací klauzule. Za neparlamentní uskupení považuji ty subjekty, které nemají zastoupení v Poslanecké sněmovně PČR v době konání komunálních voleb. Zvolil jsem toto obecné označení, protože je nelze, kvůli jejich ideologické různosti, jinak pojmenovat. Na určitá úskalí v tomto směru upozornil Miroslav Mareš, když se pokoušel analyzovat možnost zařazení vybraných

* Autor působí na Katedře politologie a evropských studií FF UP v Olomouci. Poštovní adresa: Katedra politologie a evropských studií FF UP, Křížkovského 12, 771 80 Olomouc; e-mail: saradin@centrum.cz.

stran pod termíny „regionální“ a „etnický“ (2003). V některých případech lze použít pojmenování lokální strana (uskupení), což se týká Zlínského hnutí nezávislých, Šance pro Olomouc či Volby pro město. Podívejme se v tabulce 1 na výsledky nejúspěšnějších stran a hnutí ve volbách 2002:

Tabulka 1: výsledky vybraných uskupení

Strana	Hlasy (abs.)	%	Mandáty (abs.)	%
KDU-ČSL	7 728 402	9,58	6 013	9,62
ČSNS	224 350	0,28	123	0,20
ČSSD	12 575 626	15,58	4 666	7,47
KSČM	11 696 976	14,49	5 702	9,12
NEZÁVISLÍ (NEZ)	1 186 090	1,47	698	1,12
Nezávislí kandidáti (NK)	1 067 880	1,32	7 245	11,59
ODS	20 360 211	25,23	5 729	9,17
Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení celkem (SNK- MSC)	8 201 114	10,16	26 001	41,61
Sdružení Evropští demokraté, nez. kandidáti	1 785 239	2,21	89	0,14
Sdružení nezávislých (SNK)	3 952 899	4,90	3 094	4,95
Strana zelených	805 809	1,0	101	0,16
US-DEU	2 648 568	3,28	452	0,72
Volba pro město	625 007	0,77	119	0,19

Z tabulky 1 vyplývá, že z hlediska obdržení absolutních hlasů dominují v komunálních volbách parlamentní strany (Česká strana sociálnědemokratická, Komunistická strana Čech a Moravy, Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová, Občanská demokratická strana a Unie svobody – Demokratická unie), protože jich celkově získaly 68,16 %. Srovnáme-li ovšem počet mandátů, pak v součtu těchto pět stran nedosáhlo ani úroveň vítěze voleb – nejruznějších sdružení nezávislých kandidátů (SNK – MSC). Parlamentní strany za nimi zaostaly o 3 439 zastupitelů. Velmi silnou skupinou byli i nezávislí kandidáti, kteří celkově obdrželi více mandátů než kterákoliv parlamentní strana (o 1 232 více než nejúspěšnější lidovci). Sdružení nezávislých je rovněž výrazným uskupením komunálních voleb, když obsadilo 3 094 zastupitelských míst. Politické hnutí NEZÁVISLÍ dominuje spíše ve velkých městech a dokázalo ziskem mandátů předstihnout pouze US-DEU. Zajímavý je poměr hlasů a mandátů mezi NEZ a nezávislími kandidáty. NEZ obdrželo o více než 100 tis. absolutních hlasů více, ale 10krát méně mandátů než nezávislí kandidáti.

Vynecháme-li všechna doposud zmíněná uskupení, pak nejúspěšnějším neparlamentním subjektem – z hlediska počtu absolutních hlasů – je Strana zelených, především díky svým voličům ve velkých městech (např. v Brně měla 306 208 hlasů, což je 38% z celkového počtu hlasů, které strana obdržela). Z hlediska počtu mandátů se mezi těmito subjekty umís-

tila nejlépe Strana venkova – spojené občanské síly (SV-SOS) se 153 mandáty, následovaná Českou stranou národně sociální (ČSNS) se 123 mandáty, Volbou pro město (VPM) se 119 a Stranou zelených (SZ) se 101 mandátem. Ovšem vyjádříme-li tyto zisky procentuálně z celkového počtu mandátů, pak se v případě nejúspěšnější SV-SOS dostaneme pouze k 0,24 %.

2. Neparlamentní uskupení

Z tabulky 1 je patrné, že většinu mandátů i hlasů obdržely parlamentní strany, Sdružení nezávislých, „nezávislé“ kandidátky a nezávislí kandidáti. Komunální volby se však na některých místech stávají doménou hnutí či politických stran, jež nejsou zastoupeny v Parlamentu ČR, působí víceméně v určitých regionech a mají již jistou tradici (tzn. že byly úspěšné alespoň ve dvou volebních obdobích, nebo v krajských volbách a posledních obecních volbách). K takovým patří například Strana pro otevřenou společnost, Volba pro město, Zlínské hnutí nezávislých či Demokratická regionální strana. V tabulce 2 uvádím přehled vybraných neparlamentních uskupení, která se od sebe navzájem liší: historií, vznikem, programem, cíli – některá neusilují o zastoupení v parlamentu, jiná ano, další s parlamentní politikou již zkušenost mají.

Tabulka 2: podpora vybraným neparlamentním uskupením

Strana	% hlasů	Mandáty	Poč. okr.	Strana	% hlasů	Mandáty	Poč. okr.
ČSNS	0,20	123	46	SOS	0,11	71	16
DRS	0,06	36	5	SV SOS	0,24	153	32
ED	0,14	89	2	SZ	0,16	101	44
HNHRM	0,08	53	11	USZ	0,03	21	9
HSMS	0,03	16	7	VPM	0,19	119	30
NPM	0,17	109	8	ZHN	0,01	8	1
ODA	0,06	35	22	MoDS	0,13	83	16
RMS	0,03	17	18	COEX	0,06	36	2

Vedle procenta absolutních hlasů a mandátů uvádím ve třetím sloupci i počet okresů, v nichž subjekty kandidovaly. Překvapivý je zřejmě zisk 153 mandátů pro Stranu venkova – spojené občanské síly, čímž předběhla i ČSNS či SZ. Zisk 153 mandátů ovšem představuje pouze 93 035 absolutních hlasů, takže tento subjekt volili výhradně obyvatelé malých obcí.

Podívejme se nyní na výsledky uskupení¹, které až na Moravskou demokratickou stranu neusilovaly o vstup do PS PČR: (A) Coexistentie, (B) Demokratické regionální strany (DRS), (C) Hnutí za harmonický rozvoj měst a obcí (HNHRM), (D) Moravské demokratické strany (MoDS), (E) Nestráníci pro Moravu (NPM), (F) Strany pro otevřenou společnost (SOS), (G) Unie pro sport a zdraví (USZ), (H) Volby pro město a (I) Zlínského hnutí nezávislých. Na mapě 1 jsou zobrazeny okresy, v nichž subjekty kandidovaly.

Mapa 1: kandidátky vybraných neparlamentních stran v okresech

Z mapy 1 a tabulky 2 je patrné, že Volba pro město dokázala sestavit kandidátky v celkem 30 okresech, což je nejvíce ze sledovaných stran. V nich získala 119 mandátů. Za ní se umístily Moravská demokratická strana (16 okresů; 83 mandátů) a Strana pro otevřenou společnost (rovněž 16 okresů; 71 mandátů). V případě MoDS zřejmě překvapí, že sestavila kandidátky i v českých okresech Příbram a Jindřichův Hradec. Zatímco v prvním skončila neúspěšně, na Jindřichohradecku disponuje devíti mandáty, což je více než v moravských okresech, jako jsou Kroměříž, Uherské Hradiště nebo Znojmo. Úspěchu MoDS dosáhla v západní – moravské – části okresu, a to v městě Dačice a obci Staré Hobzí. V nejméně okresech oslovovaly voliče Zlínské hnutí nezávislých (pouze ve Zlíně) a Coexistencia (Karviná, Frýdek-Místek).

Pět ze sledovaných subjektů, což je nejvíce, kandidovalo ve dvou severočeských okresech – Liberci a Semilech, čtyři pak na Chomutovsku a Břeclavsku.

Pokud bychom však porovnávali údaje všech stran tabulky 2, pak nejvíce kandidátek sestavily Česká strana národně sociální (46) a Strana zelených (44), a to ve více než polovině okresů ČR.

3. Neparlamentní subjekty v krajských městech

Krajská města se postupem času mohou stát přirozenými kulturními, sociálními, dopravními, zaměstnaneckými či jinými centry. Jejich význam vzrostl především v souvislosti se vznikem krajských úřadů a ustavením regionálních zastupitelstev. Toho jsou si vědoma i nejrůznější politická uskupení, parlamentní i neparlamentní, která na této rovině působí. Krajské volby se sice konaly zatím jednou, ale vezmeme-li v potaz, že v nynějších krajských městech čtyřikrát² proběhly volby do obecních zastupitelstev, mohly zde vzniknout svébytné městské stranické systémy. Podívejme se nyní na přehled uvedených voleb v jednotlivých krajských městech. Vynechávám hlavní město Prahu, a to z toho důvodu, že jeho postavení je poněkud atypické. Zároveň je i sídlem dvou krajů. Soustředí se tedy na zbylých dvanáct měst, kde jsou pro

mne relevantní následující údaje: celkový počet kandidujících subjektů, procentuální zisk pro úspěšné parlamentní strany (tj. ty, které obdržely alespoň jeden mandát), procentuální zisk pro neparlamentní strany (a jejich počet) a volební účast.

Tabulka 3: základní volební přehledy

České Budějovice

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	15	81,15	18,23 (7)	53,32
1998	14	88,27	9,71 (5)	31,62
2002	10	82,35	11,13 (1)	35,08

Plzeň

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	14	80,99	18,09 (5)	55,15
1998	13	84,68	14,15 (5)	35,71
2002	9	85,22	9,34 (1)	33,68

Karlovy Vary

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	13	69,4	30,02 (5)	55,13
1998	16	75,81	22,19 (7)	34,02
2002	13	54,17	33,92 (3)*	34,12

* Mezi těmito uskupeními byla i Karlovarská koalice (VPM, část US-DEU, KDU-ČSL), kterou jsem zařadil mezi neparlamentní uskupení, a to kvůli názvu a nízkým preferencím lidovců a části unie.

Ústí nad Labem

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	16	77,11	19,4 (4)	44,19
1998	9	89,28	8,25 (2)	29,07
2002	8*	78,39	12,74 (1)	30,27

* K tomu je potřeba připočíst jednoho nezávislého kandidáta

Liberec

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	13	70,27	28,38 (4)	55,87
1998	14	71,19	25,39 (5)	35,38
2002	16	59,71	28,38 (4)	34,89

Hradec Králové

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	11	84,92	14,86 (3)	62,74
1998	12	64,26	35,57 (6)	41,08
2002	12	66,79	25,58 (2)	36,78

Pardubice

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	12	80,08	18,31 (3)	56,74
1998	13	81,43	15,51 (3)	40,25
2002	11	71,91	15,31 (1)	37,34

Brno

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	18	76,94	21,98 (8)	57,68
1998	19	85,38	12,38 (8)	39,12
2002	16	75,32	5,79 (1)	34,05

Jihlava

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	9	93,43	6,29 (2)	55,76
1998	11	75,46	23,85 (5)	37,90
2002	12	78,89	13,93 (3)	33,32

Olomouc

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	11	83,1	7,64 (1)	53,09
1998	14	81,37	5,49 (1)	33,95
2002	12	71,26	20,31 (3)	30,05

Zlín

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	11	85,25	14,07 (4)	57,57
1998	10	80,71	17,31 (3)	38,25
2002	12	69,78	22,5 (2)	34,99

Ostrava

Rok	Počet kandidujících subjektů	Zisk pro úspěšné parlamentní strany	Zisk pro úspěšné neparlamentní strany, v závorce jejich počet	Volební účast
1994	18	82,22	16,82 (6)	50,81
1998	17	90,75	6,54 (4)	30,80
2002	13	85,13	5,65 (1)	28,55

V roce 1994 kandidovalo nejvíce subjektů v Brně a Ostravě (po 18), v roce 1998 to bylo opět v těchto městech (v Brně 19 a Ostravě 17), o další čtyři roky později si v tomto směru výsostně postavení podrželo opět Brno a k němu se přidal Liberec (v obou po 16). Nejméně uskupení kandidovalo v prvních obecních volbách v samostatné ČR v Jihlavě (9) a v Hradci Králové, Olomouci a Zlíně (po 11). V roce 1998 z nejméně kandidátních listin vybírali voliči v Ústí nad Labem (9) a Zlíně (10), v roce 2002 pak v Ústí nad Labem (8) a Plzni (9). Sestupnou tendenci v počtu kandidujících subjektů lze zaznamenat v Českých Budějovicích (15, 14, 10), Plzni (14, 13, 9), Ústí nad Labem (16, 9, 8) a Ostravě (18, 17, 13). Vzestupná tendence se naopak projevuje v Liberci (13, 14, 16) a Jihlavě (9, 11, 12). V roce 2002 byl průměrný počet kandidujících stran 12, tuto hranici překonala města Karlovy Vary, Liberec, Brno a Ostrava.

Ve čtvrtém sloupci tabulky uvádím zisk pro neparlamentní subjekty, které obdržely v tom kterém městě alespoň jeden mandát, zároveň zachycuji i jejich počet. Ačkoliv tato uskupení jako celek nejsou programově či typově nijak konzistentní, lze je v zásadě brát jako alternativu k volební nabídce parlamentních stran. Chtěli-li bychom zkoumat kvalitu této alternativy, potom bychom se museli zabývat každým městským stranickým systémem zvlášť. Předtím, než se podíváme na výsledky těchto volebních subjektů, je třeba znovu připomenout, že v roce 2002 byl již uplatněn mechanismus 5% kvóra pro vstup do obecních zastupitelstev. V roce 1994 uspělo nejvíce neparlamentních subjektů v Brně (8), Českých Budějovicích (7) a Ostravě (6), nejméně v Olomouci (1) a Jihlavě (2). V roce 1998 důvěřovalo nejvíce voličů

neparlamentním uskupením v Brně (8), Karlových Varech (7) a Hradci Králové (6), na opačném konci se ocitla města Olomouc (1) a Ústí nad Labem (2). O čtyři roky později razantně zasáhla již zmíněná 5% hranice. Nejvíce neparlamentních kandidátek uspělo v Liberci (4), dále pak Karlových Varech, Jihlavě a Olomouci (všude 3). Situace v tomto středomoravském městě je velmi zajímavá, protože v letech 1994 a 1998 zde uspěl subjekt jediný, ale po zavedení 5% hranice strany tři. Vstup menších stran do zastupitelstva je navíc ztížen tím, že město sestává, na rozdíl od všech ostatních, z volebních obvodů.

Naši analýzu lze doplnit a zpřesnit pohledem na procentuální úspěšnost neparlamentních uskupení. Ta byla nejvyšší v Karlových Varech (33,92%), sem jsem však započítal i zisk pro Karlovarskou koalici, již vedle Volby pro město tvořili rovněž lidovci a unionisté. K tomu mě vedla skutečnost, že zde zástupci obou parlamentních stran dosahují nízké preference a že název této koalice u voličů nevyvolával asociaci s žádným zavedeným subjektem, který je přítomen v Poslanecké sněmovně. Za Karlovými Vary se umístil Liberec (28,38%), Hradec Králové (25,58%), Zlín (22,50%) a více než pětinu hlasů odevzdali voliči neparlamentním uskupením ještě v Olomouci (20,31%). Pod 10% hranicí se naopak ocitla Ostrava (5,65%), Brno (5,79%) a Plzeň (9,34%). Ve všech třech nejlidnatějších městech uspěl jediný subjekt.

Vedle toho se nabízí ještě možnost srovnání volební účasti s podporou parlamentním stranám, nezávislým uskupením atd. Například lze sledovat, jak se projevují zisky u stran s pevným voličským jádrem, tedy KDU-ČSL, KSČM a ODS. Volební účast je v ČR zřetelně vyprofilovanou veličinou, která má značnou regionální rozrůzněnost a která závisí na řadě sociodemografických ukazatelů. Abychom vyzorovali některý z načrtnutých vztahů, museli bychom se zároveň zabývat i volbami parlamentními a krajskými. Mimo to platí, že ve velkých městech bývá účast ve volbách mnohem nižší než v menších obcích. Žádné z krajských měst, která byla zároveň městy okresními, nedosáhlo z hlediska volební účasti této okresní úrovně (pomineme-li, že Brno-město, Ostrava-město a Plzeň-město jsou samostatnými okresy). Rozdíl činil v průměru 10 %.

V tabulce 4 je obsažen přehled neparlamentních stran, které byly v obecních volbách 2002 krajských měst úspěšné:

Tabulka 4: neparlamentní úspěšné subjekty v krajských městech

Č. Budějovice	Sdružení nezávislých		
Plzeň	Pravá volba pro Plzeň		
K. Vary	Karlovarská koalice	Sdružení nezávislých	Str. zelených
Ústí n/L	Sdružení pro zdraví, sport, prosperitu		
Liberec	SOS	DRS	Nezávislí Unie pro sport a zdraví
H. Králové	Volba pro město	Sdružení SOS + NK-Hradecký demokratický klub	
Pardubice	Sdružení pro Pardubice		
Brno	Strana zelených		
Jihlava	Strana zelených	Sdr. nezáv.	ČSNS a Jihlavská aliance
Olomouc	Str. zelených + Šance	SOS+NK	Nezávislí
Zlín	Nezávislí	Zlínské hnutí nezávislých	
Ostrava	Sdružení nezávislých		

Mapa 4: rozložení mandátů VPM

Nyní se zaměříme na nejlepší výsledky jednotlivých stran. Ty pak lze porovnat s volbami do obecních zastupitelstev v letech 1998 a 1994, popřípadě i volbami krajskými v roce 2000. Zjistíme tak, zda subjekty již mají v té které obci svou tradici, či je-li úspěch komunálních voleb 2002 pouze náhodný. V prvním případě můžeme hovořit o straně jako o stabilní součásti konkrétního obecního (městského) stranického systému. Zároveň je třeba připomenout, že zde uvádíme pouze počet mandátů, které strana obdržela sama o sobě, tedy nikoliv jako součást nějaké koalice.

4.1 Strana pro otevřenou společnost

Nejvíce mandátů SOS obdržela v okresech Česká Lípa (16), Liberec (10) a Olomouc (7). V okrese Česká Lípa strana disponuje nejvíce zastupiteli v Mimoně (7). Na Liberecku rozložila svůj zisk mezi Jindřichovice pod Smrkem (6) a Liberec (4). V okrese Olomouc výrazně uspěla v Hlubočkách (5).

4.2 Strana zelených

Nejvíce zastupitelů mají zelení v okresech Brno-město (16), Sokolov (10) a Šumperk (8). Nejlepšího výsledku dosáhla strana v sokolovském Horním Slavkově, kde ji zastupuje 5 poslanců.

4.3 Volba pro město

Tento subjekt dosáhl nejlepších výsledků v okresech Trutnov (17 mandátů), Benešov (10), Ústí nad Orlicí (9) a Hradec Králové a Sokolov (v obou 8). Největším počtem zastupitelů disponuje VPM v trutnovském Rudníku a Hradci Králové (v obou 7) a ústeckoorlickém Vysokém Mýtě (6).

V následující tabulce uvádím přehled nejméně úspěšných obcí z hlediska počtu mandátů. Tyto údaje doplňují výsledky voleb do obecních zastupitelstev v letech 1994 a 1998 a do krajských zastupitelstev v roce 2000³. Písmeno „N“ značí, že strana ve volbách nekandidovala. V krajských volbách nezveřejňuji počet mandátů, protože ty strany získávaly za celý kraj. Vedle procenta obdržených hlasů a zisku mandátů je uvedeno rovněž umístění, kterého v rámci obce strana dosáhla.

Tabulka 5: nejlepší obce pro SZ, SOS a VPM

Obec	strana	% hlasů	mand.	pořadí	2000		1998			1994		
					% hlasů	pořadí	% hlasů	mand.	pořadí	% hlasů	mand.	pořadí
H. Slavkov	SZ	28,20	5	1	16,78	4	22,04	3	1	25,87	4	2
Rudník	VPM	43,43	7	1	1,47	8	N	–	–	N	–	–
V. Mýto	VPM	27,79	6	1	N	–	27,45	6	1	N	–	–
H. Králové	VPM	18,28	7	2	13,49	4	22,42	8	2	N	–	–
Mimoň	SOS	35,67	7	1	1,74	10	N	–	–	N	–	–
Jindřichovice	SOS	55,43	6	1	80,25	1	N	–	–	N	–	–

Z tabulky 5 vyplývá, že tyto strany dosáhly ve vybraných obcích ve volbách 2002 výrazného úspěchu. Skončily na prvním místě, s výjimkou Volby pro město v Hradci Králové, kde ji porazila ODS. Porovnáme-li všechny volební výsledky, pak pevnou součástí obecního stranického systému je Strana zelených v Horním Slavkově, která zde kandidovala ve všech sledovaných volbách. Vedle toho se podařilo obhájit svou pozici z voleb 1998 také Volbě pro město v Hradci Králové a Vysokém Mýtě a Straně pro otevřenou společnost v Jindřichovicích pod Smrkem. V těchto čtyřech případech lze hovořit o uvedených stranách jako o subjektech se stabilní volební podporou.

5. Závěr

Cílem toho textu bylo ukázat na význam neparlamentních uskupení v komunálních volbách v České republice. Z hlediska celkových výsledků zaostávají za parlamentními stranami a Sdružením nezávislých kandidátů a Nezávislími, nicméně v mnoha obcích jsou stabilní součástí jejich stranických systémů. Tato stabilita je dána jejich opakovanou volební úspěšností.

Analýzu jsem provedl pouze na určitém segmentu neparlamentních uskupení, nicméně jsem prokázal, že například Strana zelených, Strana pro otevřenou společnost a Volba pro město jsou stabilními součástmi určitých městských (obecních) stranických systémů. Vedle sledování celorepublikové úrovně jsem se zaměřil rovněž na neparlamentní subjekty v krajských městech, protože platí, že ve větších městech je volební nabídka bohatší. V Karlových Varech, Liberci, Hradci Králové, Zlíně a Olomouci získaly více než pětinu hlasů. Nejvíce jich uspělo v Liberci (4), Olomouci a Karlových Varech (po 3).

Poznámky:

1. Výběr byl ovlivněn zejména tím, že mne zajímala působnost subjektů, které neusilovaly v roce 2002 o vstup do PS PČR. Jedinou výjimku jsem učinil u MoDS, což je strana se zřetelnou a dlouhodobou regionální podporou.
2. Z další analýzy vynechávám první místní volby z roku 1990, kdy nynější parlamentní strany měly zcela jinou pozici (navíc ODS ani neexistovala), dominantní bylo Občanské fórum a neparlamentní subjekty začaly vznikat až později. Proto se zabývám pouze volebními roky 1994, 1998 a 2002.

3. V krajských volbách 2000 kandidovala Volba pro město v Královéhradeckém kraji v koalici se Stranou pro otevřenou společnost.

Literatura:

- Balík, Stanislav (2003): Póly a pluralita komunálních velkoměstských stranických soustav v České republice: případ Prahy, Brna a Ostravy 1994–2002, *Politologický časopis*, č. 2, roč. X, s. 132–140.
- Mareš, Miroslav (2003): Etnické a regionální subjekty ve stranickém systému České republiky, *Středoevropské politické studie*, č. 2–3, roč. V, jaro–léto 2003, (<http://iips.cz/seps.html>).
- Mrklas, Ladislav (ed., 2001): *Krajské volby 2000. Fakta, názory, komentáře*, CEVRO, Praha. Šaradín, Pavel, Šulák, Tomáš (2001): *Krajské volby 2000*, Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc.
- Volby 2002. Zastupitelstva obcí*, Český statistický úřad, Praha (CD rom).

Seznam použitých zkratk:

- COEX – Coexistentia
ČSNS – Česká strana národně sociální
ČSSD – Česká strana sociálně demokratická
DRS – Demokratická regionální strana
ED – Evropští demokraté
HNHRM – Hnutí za harmonický rozvoj měst a obcí
HSMS – Hnutí samosprávné Moravy a Slezska
KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy
MoDS – Moravská demokratická strana
NEZ – NEZÁVISLÍ
NK – Nezávislí kandidáti
NPM – Nestraníci pro Moravu
ODA – Občanská demokratická aliance
ODS – Občanská demokratická strana
RMS – Republikáni Miroslava Sládka
SNK – Sdružení nezávislých
SNK-MSC – Sdružení nezávislých kandidátů – místní sdružení celkem
SOS – Strana pro otevřenou společnost
SV-SOS – Strana venkova – spojené občanské síly
US-DEU – Unie svobody – Demokratická unie
USZ – Unie pro sport a zdraví
VPM – Volba pro město
ZHN – Zlínské hnutí nezávislých